

Intervju med Sara Björndahl 2010-04-13

Intervjuare: Margit Sundberg och Ing-Marie Bertilsson

Sara Björndahl föddes i Hångsdala 1928. 1949 gifte hon sig med Gilbert Björndahl och bosatte sig i Villa Tello i Kälvene. Den 28 april 1959 flyttade familjen in i sin nybyggda villa i Falekvarna.

Gilbert (född 1917) och Folke Björndahl (född 1915) med mamma Gerda och systrarna Greta och Inga kom från Skarstad. Fadern dog när yngsta systemen Inga var 2 månader. 1944 började Gilbert och Folke arbeta i Hallaströmmen, där man gjorde täckvadd, spann garner m.m. Gilbert och Folke arbetade senare som snickare och murare hos Sven i Nätered.

1958 startade bröderna Folke och Gilbert mattväveri i Herrekvarn, som man köpt av Erik Johansson i Mellomkvarn. Namnet på företaget var Kälvene Textil. Redan från början arbetade man med vävning av plastmattor men man tvinnade även garn åt andra väverier. Till en början bodde Folke och modern Gerda i Herrekvarn, där det fanns ett rum och kök men senare flyttade man till huset invid Herrekvarn, som man hyrde av Erik i Mellomkvarn.

1963 byggdes fabriken (Björnol) och kvarnen revs året därpå. Sara vet inte exakt när man började använda namnet Björnol. Som mest var man 23 anställda inkl. familjen – i mitten och slutet av 60-talet. Därefter fick man nya maskiner, där en anställd kunde sköta mer än en maskin åt gången.

Man tillverkade i första hand plastmattor men man vävde även trasmattor under några år. Mönstren gjordes av bröderna Folke och Gilbert, där Folke gärna utformade mönstret och Gilbert bidrog med färgsättningen. Sara och Stina Björndahl skar mattasorna, sydde ihop dem och spolade upp dem. Mattorna knöts för hand med s.k. pärlknutar. Många kvinnor i Falekvarna och Kälvene åtog sig hemarbete och knöt för mattor. Så småningom ändrades sortimentet och en period vävdes mattor i terylene. Från början var varpen av bomull men senare användes terylenevarp. Plastmattorna är nu åter mycket på modet. Sara knyter fortfarande för en del mattor i den mån de inte kan svetsas, som är den metod som används mest nu för tiden.

Från början såldes mattorna av resande, som besökte fabriken. Man sålde även plastspill på postorder. De beställda mattorna kördes av Stina och Sara Björndahl med bil till järnvägsstationen i Kälvene, där de levererades vidare med tåg till beställarna. Ellos och andra varuhus hörde till dem som gjorde stora inköp. Under några årtionden gick också mycket på export, framför allt till Frankrike.

Man startade affären med direktförsäljning till kunderna i mitten av 1980-talet. Från början hade man försäljningen en trappa upp, men så småningom utökade man affärsytan till att omfatta även första våning. Sortimentet har också utökats med mjuka mattor, lampor, frotté, sänglinne, dukar m.m. "Balkonggräs" är en stor artikel på våarna.

Björnol ägs av kusinerna Tommy och Peter Björndahl. F.n. är 6-8 personer inkl. familjemedlemmar sysselsatta i fabriken och med försäljningen.

Familjen Björndahl har också haft en musikalisk ådra. Redan på den tiden när familjen bodde i Skarstad uppträdde man med kabaréer. Gilbert transporterade dragspelet på cykel till de

ställen där man skulle uppträda. Gilbert spelade dragspel, Folke spelade trummor och saxofon och systrarna Greta och Inga sjöng.

När man bodde i Hallaströmmen bildade man Gilberts Kapell, som bl.a. uppträdde på SLU-danser och andra tillställningar. Övriga i kapellet var, förutom Gilbert på dragspel, Bengt Gabrielsson på gitarr, Folke Björndahl på trummor och Tage Källqvist, saxofon. Man spelade lite varstans i bygderna men ofta i Kymbo Bygdegård , där notställen fortfarande lär stå kvar på vinden.

Gilberts Kapell efterträddes av Raimos. På senare år spelade Gilbert ofta tillsammans med Sture Jansson i Stenbrottet och Yngve Johansson i Skörstorp.

Sara Björndahl lovade leta efter gamla fotografier från fabriken men även från Falekvarna. Bl.a. har hon foton på Axel i Pilakvarn.